

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
pol leta	3 " 30 "
četert leta	1 " 70 "
mesec	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 " 80 "
četert leta	2 " — "
mesec	— " 70 "

SLOVENEČ.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 49.

V Celovcu v sredo 20. junija 1866.

Tečaj II.

VABILO.

Kolo časa se hitro vrti, spet je pol leta pri kraju in s koncem tega meseca nastaja spet doba novega naročevanja. Zatorej vse č. gg. naročnike, kateri so se za prvo polletje l. 1866 bili naročili, prijazno vabimo in lepo prosimo, naj svojo naročbo ponovijo tudi za prihodnjico in vsaj do konca tekečega meseca pošljejo v frankiranih pismih naročnino svojo. Imenitni, zelo imenitni časi stojé nam pred durmi: znotre se naša država snuje in uravnjuje po novih pravilih, po pravilih septemberskega manifesta, — zunej nam žuga kervava vojska od več strani. Vse tudi nam Slovincem sega do živega, — zatorej pa tudi noben slovenski rodoljub ne more biti brez časnika. Slovenski rodoljub si bode pa naročeval in tako podpiral pred vsem drugim slovenske časnike, med ktere spada tudi naš „Slovenec.“

Veseli nas in serčno se zahvaljujemo, da najde časnik naš toliko prijateljev in podpornikov med Slovenci po vseh deželah naših, — pa tudi povedati moramo, da ne gledamo niti na trud niti na čas niti na denar, da le svoj časnik vredujemo, da spolnuje dolžnosti svoje.

Vsak list donaša izviren vvodni ali podučni članek, — dalje več dopisov iz vseh pokrajin, po katerih se glasi mili naš jezik slovenski, — tudi raznih novic, posebno o vojskih zadevah, polno torbico, — slednjič še zanimivih drobtinc mnogoverstne baže, — z eno besedo: „Slovenec“ je tako vredovan, da ni treba nikomur zraven njega še imeti in plačevati kakenga drugega časnika: kdor „Slovenca“ prebira, zve vse, kar se po svetu godi, — in vse to pripoveduje „Slovenec“ v taki domačej besedi, da jo lahko razumeva vsak tudi najpriprostejši človek, pa za tako nizko ceno, da jo premore vsak tudi najbornejši kmetič.

Znano je tudi našim gg. naročnikom, da se deržimo zlatih besed: „Vsakemu svoje“, — ne dražimo nobenega naroda in ne kratimo nikomur njegovih pravic, pa tudi terdno stojimo za Slovence in branimo njihove pravice, naj si bodi tudi marsikomu neljubo in neprijetno. Mi ne gledamo na osebo, gledamo le na reč samo, pravica paretica naj se godi in sliši navzgor in navzdol, ako ravno se tudi nad nami spolnuje stari pregovor: „Kdor resnico gode, dobi gosli za ušesa“, — ljudje, kterim je pravica in resnica črez vse, nas vendar ne bojo zapustili. In takih ljudi je — hvala Bogu! — dosti med nami Slovenci. Zatorej nastopimo polni upanja in veselja drugo polletje, pričakujemo od vseh strani denarne in duševne podpore.

Gospodje dopisovalci in pomagalci, ne zapustite nas in naznanjate nam pridno in hitro, kar se po naših krajih godi bolj imenitnega! Vi pa, gospodje naročniki, ostanite nam zvesti vi sami in prizadevajte si, o pravih priložnostih svojim prijateljem in sedom priporočevati „Slovenca“ in najemati novih naročnikov. Tako bode število dopisovalcev in naročnikov narastlo pa morebiti že s prihodnjim mesecem nastopi tista

srečna doba, da moremo „Slovenca“ na svitlo dajati trikrat na teden, kar bi nam bilo najslajše veselje in najobilniše plačilo za vse žertve in sitnosti naše.

Slovenci! v svojih rokah imate „Slovenca“, deželni vaši zbori malo marajo za vas in pravice vaše, — nemški časniki imajo večidel le grenkih, terdih in lažljivih besedi za vas: „Slovenec“ pa je in bode čisto vaš prijatelj, varh in zagovornik! Vreden je vaše prijaznosti in podpore.

Zatorej slovenski rodoljubi, pomagajte! „Slovenec“ velja za pol leta po pošti 3 gld. 80 kr. za četert leta 2 gld.

V Celovcu 13. junija 1866.

Vredništvo.

Jedro cesarskega manifesta.

Najpred presvitli cesar svojim narodom pravi, kako da se je ravno kar dela poprijel, da napravi tako novo ustavo, da se po njej edinstvo in moč cele države postavi na terdne noge. Pa vsred tega preimenitnega in miroljubnega delovanja ga je prisilila vladarska dolžnost, celo armado sklicati k orožju. Na severnej in južnej meji stojijo vojne dveh sovražnikov, ktera sta se združila v ta namen, da Avstrijo podkopljeta in jej vzameta tisto moč, ki jo v Evropi ima.

Dalje pripoveduje Njegovo veličanstvo, da Avstrija pri nobenem teh sovražnikov ni zadolžila ničesar, da bi bilo treba vojsko začeti. Za prvo in najsvetejšo dolžnost si je svitli cesar vselej spoznal in si jo tudi zvesto spolnovati prizadeval, naj se narodom ohrani ljubi mir.

Ena teh dveh sovražnih moči še posebnega uzoeka ne potrebuje vojsko začeti; davno že preži, za nekaj kosov avstrijsko državo oropati — in, ker se jej za ta namen ravno zdaj dozdeva pravi čas, vojsko tudi koj začne.

Pred dvema letoma je šlo kardelo avstrijsko v zvezi s prusko na bregove nemškega morja, da bi se tam skupaj vojskovali zoper Dance. Ravno ta pruska vojska Avstriji zdaj nasproti stoji. Njegovo veličanstvo se je združilo s Prusi, da pogojene pravice brani, en del nemškega naroda v nevarnosti varuje, nesrečno vojsko, kolikor koli mogoče, omeji in k sreči Avstrije, Nemčije in Evrope terdno podlago za sveti in ljubi mir postavi. Nove zemlje si kaj pridobiti, na to se ni gledalo nikakor.

Avstrija ni kriva tega, da so navstale tako nesrečne homatije, kterih bi gotovo treba ne bilo, ako bi bila Pruska ravno tako nesamopridno ravnala in ne gledala na svoj dobiček. Ta pruska samopašnost in dobičkarija je pa te zadeve tako zamotala, da jih avstrijska vlada mirno in lepo zravnavati ne more.

Dalje cesarsko pismo omenja, kaj se je, naj se ohrani ljubi mir, vse storilo najpred s Prusko, potem z drugimi velikimi vladami, — kako se je pa vse to pomirjenje razbilo na tem, da se ni hotel sprejeti predlog avstrijske vlade, naj se pri evropske konfe-

renciji za prvotno podlago vse obravnave prevzame javno evropsko pravo in sedaj veljavne pogodbe. Vse to pa jasno priča, da bi vse posvetovanje in obravnavanje ne bilo zamoglo ljubi mir ohraniti in zadržati.

Potem našteva cesarski razglas vse, kar je Pruska posilama storila, kako je v Holštín vergla svojo vojsko, kako je deželni po cesarskem namestniku Gablenzu sklicani zbor razpodela, in kako je avstrijsko desetkrat manjšo vojsko iz Holštína potisnila. — Pruska je tudi narodno zvezo med Nemci raztergala in naznanila, da iz nemške zveze stopi in je nad vladarje, ki so nemški zvezi zvesti ostali, planila z vojaško silo.

Slednjič pravi cesarski razglas od besede do besede: „Po tem takem je najnesrečniša vojska, vojska Nemcev zoper Nemce neogibljiva postala. Na odgovor vse nesreče, ki bode posamezne rodbine, kraje in dežele zadela, kličem tiste, ki so jo nakopali, pred sodnji stol zgodovinski in božji.“

Jaz grem na vojsko z zaupanjem, ki ga daje pravična reč, zanašaje se na moč, ki jo ima velika država, kjer se vladar in ljudstvo ene iste misli, namreč pravice avstrijske navzeti, z junaškim srcem, ker vidim svojo hrabro in za boj pripravljeno armado, ki je kakor terdno ozidje, na katerem se bode moč sovražnikov Avstrije razbila, in gledé na svoje zveste narode, ki se složni, serčni in darežljivi k meni ozirajo.

Le eno čustvo prejšnja prebivalce mojih kraljestev in dežel, čustvo edinstva, čustvo moči v njeni edinstvi, čustvo nevolje nad tako nezaslišano poškodbo pravice. Tolikanj bolj me pa žali, da se delo porazumljevanja zastran notranjih ustavnih vprašanj še ni dotle dognalo, da bi mogel v tem resnobnem, ob enem pa tudi pomenljivem trenutku zastopnike vseh svojih narodov okoli prestola svojega zbrati. Dasitudi pa nimam zdaj te podpore, mi je pa moja vladarska dolžnost tolikanj bolj jasna, moj sklep tolikanj bolj terden, to isto za vso prihodnost zavarovati.

Mi v tem boju ne bomo sami stali, nemški vladarji in narodi poznajo nevarnost, ki njihovi svobodi in neodvisnosti žuga.

Kakor stojimo mi za najsvetejšo reči, ki jih imajo narodi braniti, z orožjem v roci, ravno tako tudi naši bratje nemške zveze. Orožje se nam je v roke posililo. Dobro! Zdaj ko smo ga zgrabili, ne smemo in ne bomo ga prej iz rok djali, dokler se moji državi, kakor tudi nemškim zveznim državam svobodni notranji razvoj ne zagotovi in njih moč in veljavnost v Evropi z nova ne uterdi. Na našo edinstvo in moč pa naj se ne opira samo naše zaupanje, naša nada — jaz jo stavim ob enem še na nekega višega, na vsegamočnega in pravičnega Boga, kteremu je moja hiša že od začetka služila, kteri tistih ne zapusti, ki v svoji pravičnosti vanj zupajo. Njega hočem ponižno pomoči in zmage prositi in kličem tudi svoje narode, naj z menoj vred to storé.“

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Cesarski manifest; tiskarna pravda; škofovo potovanje; — vojne priprave; vihar in sneg; „Zukunft“.) Minulo nedeljo ob štirih popoldne so jeli po voglih nabijati veliko pismo, ki ga je presvitli cesar poslal svojim narodom. Cele kope ljudi obstopajo važno to pismo. Vemo torej, da je vojska gotova, — vemo, da je vojska Nemcev proti Nemcem, in vemo, da je presvitlemu cesarju močno žal, da nima okoli sebe zbranih poslancev cele države. Čudimo se, da nismo dobili za „Slovenca“ tega cesarskega razglasa, kakor smo dobili manifest od 20. septembra 1865. Tudi Slovenci bi ga bili celega kaj radi brali. — Tiskarna pravda se je za „Drapost“ rešila srečno in slavno; „Drapost“ je bila za nekrivo in čisto nedolžno spoznana, družba „Nuova società di assicurazione“ v Terstu pa obsojena, da naj plača vse stroške. Pri obravnavi so pa tudi take reči prišle na dan, da so se ubogi pogorelci na Bistrici vsem v serce smilili, na g. Zehengruber-ja pa je vse z zobmi škripalo. G. dr. Ubl se je skazal kaj bistro glavico in izvrstnega govornika. Kdor advokata potrebuje in nemški zna, naj ga le poišče! — Naš premilost. knez in škof bojo letos te le dekanije preiskovali: Dekanija Doljna dravska dolina, Sovodje, Kerska dolina, Št. Vid, Velikovec, Doberlavas, Spodnji Rož; 2. julija se odpeljejo v doljno dravsko dolino in odtod v Sovodje. — Vojne priprave se narejajo tolikoverstne, da človek ne ve, kje bi začel. Nabira se za prostovoljne planinske lovce, za ranjene in bolne vojake, iščejo se bolnišnice, nabirajo se darovi v denarjih in v robi vsake baže, nabira se po mestih in po deželi, nabira se od gospodov in gospá, — vse je vneto gorečega domoljubja in bi rado storilo največ ko je mogoče. Marsikomu je žal, da ne more postreči na vse strani. — V nedeljo proti večeru je navstala strašna nevihta, — potegnili je grozoviten, merzel vihar, dež je scurkoma lil, v pondeljek jutraj so pa se kazale vse gore okoli in okoli — tudi srednje višave — vse bele; še Žingarica in št. Magdalenska gora ste bile s snegom skorej do srede pokrite. Je pa spet uboga živina po planinah terpela mráz in glad — sneg še danes v torek leži! — Ne poznamo ka-

kor si bodi časnika, ki bi se tako marljivo in previdno vredoval, kakor „Zukunft“, ki na Dunaju vsak den izhaja. Ta je pravi slovenski in edino slovenski časnik na Dunaju: ne zabimo tega! Ne samo škoda, tudi sramota bi bila za nas 18 milijonov Slovanov, ako bi naš slovenski časnik krepko in veselo ne mogel postopati. Slovenci, pustimo ptuje in podpirajmo svoje! —

Iz Beljaka.!! (Umor. Čudni gosti.) Osmega junija so pogrešili v št. Ruprehtu pri Beljace pastirja, 14 let starega fanta, rojenega v Mojstrani na Krajskem. Ko v petek ni bilo niti njega niti živine domú, gredó ga iskat in najdejo samo klobuk njegov pa bič. Sodilo se je na vse strani in ugibovalo, kam da bi bil prišel, pa nikdo ni prave zadel. Še le v torek ga najdejo mrtvega v germovji. — Da je bil umorjen od lakega hudobneža, tega živa duša ne dvomi; kako pa ga je usmrtil, ker nima nobene kervave rane, nikomur ni jasno. Sum huvodelstva leti na nekega ondotežga soseda, ki je fanta menda sovražil in že časih otepel. Njega so tudi koj prijeli, zlasti ker se je tisti dan, ko je bila komisija tam, od doma umaknil. Ko so mu pokazali mrtvo truplo, je menda postal bled ko stena in je djal: Jaz mu nisem nič storil. Kaj bo preiskava pri sodnji na dan spravila, povemo drugikat. Verbankov Jaka iz Mojstrane je bil tedaj ubit. — Sicer pa ne vem nič posebnega povedati, razun tega, če hočete, da smo imeli nekaj časa sem čudne goste iz Ogerskega. Bili so tisti veliki voli z dolgimi rogovi, ki so nekam v mesnico namenjeni. Da bi mogli prevdarjati, gotovo bi jih bilo zelo veselilo, ker so imeli toliko radovednih gledavcev. — Nek šaljivec se je celo predrznil to le šaljivko napisati ter nabiti očitno na zid: „Vojaški voli jemljejo slovo od beljaških volov ter se jim zahvaljujejo za njih obilno obiskovanje.“ Ogerski husarji gredó po eni, ogerski voli s svojimi velicimi rogovi pa po drugi poti nad sovražnike. Lepo njih!

V Gradcu. (Prostovoljci.) Tukaj se je začela nabira prostovoljcev 9. junija. Nabralo se jih je okoli 310, med kterimi ste skorej dve tretjini rokodelcev, vsak rajši puško nosi in lepo obleko, kakor da bi — stradal. Oglasil se je tudi en Prus, kterega pa niso sprejeli, ker se ni mogel skazati z

dovoljenjem od pruske vlade, da sme prestopiti v našo armado. Tudi dve osemnajstletni dekleti ste prišle prosit, da bi ju vzeli za maketendarice, kar jima pa ni bilo dovoljeno. Posebno prve dni je bila guječa okoli nabirališča tako velika, da se je bilo bati, da bodo šotore podrli. Komaj so preiskali enega, vsula se jih je cela truma skozi vrata v šotor in pridno so jih morali odganjati vojaki, vsaki je hotel prvi prejeti 10 goldinarjev na roko. Poznej so malo odjenjali. Iz tega vidimo, da sedanje dni ni treba več glasbe in vina na nabirališča, kakor nekda, ko je še vsaki našel delo in živež na svetu.

18. t. m. se začnejo nabire po drugih krajih Štajerja in če se jih ne nabere dosti, počnó se spet v Gradcu.

V Ljubljani 12. junija. (Tretja seja odbora slovenske matice.) Pretekli četrtek 7. t. m. je imel odbor slov. matice svojo tretjo sejo, v kteri se je sklenilo več važnih stvari, ktere Vam hočem tu na kratko razložiti. Veseli nas videti, da je matica svojo malo zakasnelo delavnost vendar krepko poprijela, tako da se imamo nadjati, da odzdaj zanaprej ne bode nič več oviralo čvrstega razvitka. Kakor se je sklenilo, dobé udje za leto 1865 sledeče knjige: „Zgodovina Slovencev“, spisal prof. Trdina (ktera je v tisku že skorej dogotovljena), „Zemljepis kranjske in koroške dežele“, spisal Erben (to je prvi del zemljepisa vseh slovenskih dežel), in slednjič „Sporočilo slov. matice za leto 1865.“ Po sporočilu g. blagajnika smo zvedeli, da šteje vse matičino premoženje 23.311 gld. in da je udov zdaj 891, med temi čez 500 letnikov; tedaj znašajo dohodki matice že zdaj čez 2000 gld. na leto. V materijalnem oziru tedaj ni več tako na slabem, da bi se zarad tega vsaj nekaj ne delalo. Rodoljubi pa naj skrbé za to, da se pomnožuje vedno matičino imenje ter da pristopajo vedno novi udje: Marsiktero znano ime še pogrešamo v imeniku! Zdramite se za stali rojaki!

Dalje so se izročili posebnim odsekom v pregled sledeči rokopisi: „Štiri letni časi“, poslovenil prof. Tušek; „Vrtiček samotnih cvetic ranjcega Mat. Hladnika“, zelo obširen in zanimiv rokopis rajncega Poženčana (župnika Ravni-

Besednik.

Goethe in Manzoni.

(Konec.)

Dozdeva se nam, da le tisti narodi ne delajo v duhu Göthe-jevem, ki nam v naše šole vriniti in posiliti hočejo ptuj jezik, — tisti narodi, ki ne marajo trohice za umotvorne in dušne izdelke slovenskih sosednih narodov in se nočejo učiti za noben denar slovenskih jezikov, in to zasluži tim več grajo, ako tega ne delajo samo prosti ljudje, timveč tudi sloveči učenjaki in omikanci. Slovani se ne branimo učiti nobenega jezika; pa štejmo jih iz ravno tistega naroda, kteremu je Göthe velika čest in slava, štejmo jih, koliko jih je, ki se učé slovenskih narečij? Vidite gosp. profesor! tudi v tem obziru Vaše strele ne zadevajo nas Slovencev, temveč letijo na tiste, o kterih že Göthe toži: „Sie haben Recht, die Ode (an Napoleon) ist vortrefflich. Aber finden Sie, dass in Deutschland einer davon redet? Es ist so gut, als ob sie gar nicht da wäre und doch ist sie das beste Gedicht, was über diesen Gegenstand gemacht worden.“ Po tem torej tudi ta ugovor ne velja, da Slovani še nimajo slovstva in da ni vredno, da se kdo z njim peča in peha. Nemci še za Manzoni-ja nise marali, ki je bil Talijan in kterega Vi, gosp. profesor sami v zvezde kujete.

Alite gosp. profesor, da na Slovence Vaše bodeče besede ne morejo meriti? Ali pa morebiti se motite in ne veste, kaj Slovenci zastran narodnosti prav za prav tirjajo? Morebiti da ste se zmesnili? Tudi lahko mogoče, ker se s slovenskimi časniki in knjigami ne ubijate in zatega časa ne tratite. Zatorej poslušajte, kaj hočejo Slovenci; prav kratko Vam hočem povedati.

Dajte slovenskemu ljudstvu ljudske šole v slovenskem jeziku! V viših šolah naj se gleda na ptuje jezike, in več ko jih človek zna, bolji je. Povejte nam, povejte, kaj pravi o tem pravilu slavni Göthe; ali je po njegovih mislih mar to „kleinliche Nationalitätsbegriffe“ in „Nationalitätszänkerei“? Povejte nam povejte, kaj pravi o tem veliki Manzoni? Prej ko ne bi oba pametna moža vsa jezna zavpila: „Zgrabite korobač in spodite tiste časnike in pisarje, ki hočejo dati nemškemu in talijanskemu ljudstvu ljudske šole v ptujem jeziku!“

Dajte dalje slovenskemu ljudstvu v njegove uradnije tudi slovenski jezik! Kaj bi neki rekla Göthe in Manzoni o tem? Pri nas na Nemškem še nihče tako neumen ni bil, da bi bil poskusil v uradnije, kjer gre za naše premoženje in blago, za našo čest in svobodo, za našo kri in življenje, vpeljati ptuj, ljudstvu neznan jezik. Manzoni bi pa rekel: Kdor kaj tacega poskuša in dela, odganja si ljubezen in serce našega naroda, sila ni

nikoli Bogu mila, in ne donáša nikoli blagega sadja!

To hočemo in iščemo mi Slovenci v slovstvenih in narodnih zadevah; v teh torej se nas Slovencev Vaše besede ne tičejo. Pa morebiti da na tihoma in skrivši v mislih imate le naše politične namene. Pričakujemo od Vas, da ste tako pametni in previdni, da se v lepoznanškem časniku v politiko vtikali ne boste. Pa morebiti da Vas je Vaša prevroča kri in prevelika gorečnost, Slovencev eno dati pod nos, tako daleč zapeljala? Zatorej Vam povemo, da tudi politika naša je avstrijska, Avstrija je nam Slovencev tista preljudba očetovska hiša, v kteri imajo po božjej volji prebivati sredi Evrope različni narodi; naša politika je tudi pravična, in noče nobenemu narodu kratiti nobene pravice in nobene svobode, — nam velja za geslo cesarska beseda: Enake butare — enake pravice“.

Gosp. profesor! v sestavku Vašem ni bilo nobene potrebe, ja še nobene prave priložnosti dregati v narodno prašanje, zvali ste vse iz terte; zatorej smo Vam povedali le te prijateljske besede.

Očitno povemo, da mi Vaših pšic ne razumemo; to smo Vam dokazali, da nas Slovencev zadevati ne morejo. Povejte nam povejte gosp. profesor, na koga da prav za prav merite?

karja) „Stari sled po Slovencih“ in pa podučna povest: „Utopljeni ali potovanje v Spiebergen“. Dalje je odbor veselo sprejel ponudbo g. Cigaleta, da je pripravljen posloveniti kako „filozofično propedevtiko.“ Zarad izdavanja šolskih knjig je Matica vedno pripravljena sprejemati dotične rokopise in knjige izdajati, ali vsaj njih izdajo podpisati. Naprošeni so domoljubni gosp. profesorji, da bi zaznamovali kake praktične šolske knjige. Iz tega se vidi, da tudi v tem oziru ni tacihi zadreg, da bi se ne moglo izdajati knjige. Tedaj le pridno na delo. Po nasvetu dr. Bleiweisa se bode izdal za leto 1867: „Koledar in letopis slov. Maticе.“

O tem nasvetu, kakor tudi o g. B. Raičevem zarad združenja koledarja z onim družbe sv. Mohora, prihodnjič kaj več. Občni zbor bode zarad raznih okoliščin letos še le v jeseni. Potem pa pričakujemo, da bo matica redno in brez zastanka napredovala v svojej delavnosti.

Iz Ljubljane 16. junija. A. B. (Vojska in kaj vse ljudje govore; Triglav f.) Kakor so se zdaj reči razjasnile, menda tudi največi miroljub ne more več dvomiti, da bode vojska in sicer v nekterih dneh. Ako že drugači ne more biti, pa udarimo krepko na vrata, da bode te negotovosti vsaj enkrat konec. Tak piškav mir, kakor bi bil zdaj, ako se do dobrega ne vdarijo, tako ne velja za nič. Vsakdo zdaj najraje govori o vojski in res čudne reči se slišijo včasih od kacega zakotnega politika. — Tako je trdil une dni nek tak možicel, da se Prus in naš le na videz tako sovražno držita, prav za prav jo pa mislita skupej vdariti na Napoleona! Tudi o Rusu se radi pogovarjajo in celo med priprostim ljudstvom je bila raztresena govorica, da pride Rus našemu pomagat. Akoravno se pa še ni začela krvava igra, povsod se pa že čuti. Kupčija in obrtnija vedno bolj zastajate in denarja pomanjkuje na vse strani. Naše nemške gospodičine in tudi marsiktera gospa žalostne in klavrne stopajo okoli in se nam res smilijo, ker vse njih „verehrarje“ v belih suknjicah odpihnila jim je neusmiljena bojna burja. Vojakov je zdaj malo tukaj v primeri k temu, kolikor smo jih imeli poprej v mirnem času. Ta nesrečna

nemška vojska nam bo zamorila tudi edini naš nemški slovenski list! „Triglav“ namreč naznanja v svojem zadnjem listu, da neha izhajati za zdaj, in to zarad tega, ker v vojskem hrupu mu ni prilike, izverševati svoje naloge tako lahko kakor dozdaj. Zadnji čas se je res poboljšal, ali vse to munda ni moglo prave moči dati in zatorej mu vojska ni ravno edini vzrok njegovega nehanja. Bela Ljubljana ni več mesto za nemški časnik; še brali so ga komaj, zakaj bi jim torej še človek pod rame segal! Pričakujemo, da se bodo očetje „Triglava“, kateri so bili dozdaj tako zaljubljeni v svojega ljubljencega, zdaj vendar vsaj toliko spomnili tudi tebe, dragi moj „Slovenec“ in izverstnega časnika „Zukunft“, da vaju vsaj z naročnino podpirajo, kar jih je, kolikor mi je znano, doslej le prav malo storilo. „Triglavu“ pa voščimo, naj mirno počiva, ter si želimo, da bi ga ne bilo več treba klicati iz groba nazaj! Slovenski duh naj se krepča s slovensko besedo, to je in ostane naša misel. V nemškem Dunaju naj pa dela „Zukunft“ v nemške besedi za slovanske zadeve; tako bode menda prav na vse strani! —

Iz tržaške okolice. J. S. L. (Slovenščina; vojska). Uradovanje v domačem jeziku je po naših krajih še celona slabik nogah. Iskreni domoljubi, katerih pa žalibog v uradnih še poredkoma nahajajo, prizadevajo si v resnici po pisarnah slovensko uradovanje vpeljati in vtrditi. Kaj se hoče, kakor vsegdar in povsod nahaja se tudi tu nasprotnikov in najhujših med uradniki samimi, celo najzadnji metlovodja ali pisarni sluga ti je nasproti ter se protivi slovensko pisati. Ali nimamo še domačih uradnikov zadosti, ali je treba tacihi, ki se redijo od truda našega slovenskega kmeta ter mu še njegov materinski jezik oponašajo in zaničujejo? Dosti je domačih uradnikov, ki so še dozdaj brez službe, in kateri bi si tudi radi služili kosce kruha, ako bi jim bil tudi še tako tenko odrezan, vendar bi pa bili hvaležni in delali po svojej moči za narod in domovino. Je li to enakopravnost vseh narodov in vseh jezikov? Naj bi lepa beseda „ravnopravnost“ vsaj enkrat resnica postala! To bi bila sreča za ubogi narod slovenski pa tudi za visoko vlado. Ako bi se bilo poprejšna leta dajalo

Slovenec, kar jim gre in se bi bilo bolje skerbalo za njih narodne potrebe, javljne bi tu in tam talijanizem povzdigoval svojo glavo, javljne bi bilo treba zavoljo talijanske misli ljudi zapirati in iz dežele pregnati. Tako se sčasoma vse plačuje na svet! — Zavoljo vojske je vse v strahu, prej ko ne bode naše mesto od talijanskega brodovja veliko terpelo. Naj le pride, mi Slovenci ostanemo zvesti domovini in cesarju!

Still water 18. maja 1866. A. P. (Kako je pri nas? Puritani; Fenijani; cesar Maks; kolera; Avstrija in Pruska; amerikanski listi o Slovanih čudno in smešno godejo; poljski in drugi izseljenci). Ker nas je zima že zapustila in mlada spomlad nastopila, mislil bi človek, da se bodo tudi časi spremenili; ali temu ni tako. Na našem političnem obnebu v zedinjenih državah se še zmirom črni oblaki vlačijo. Naši očetje v Vašingtonu, na mesto da bi za blagor naroda skrbeli, tuhtajo le, kako bi sebi — koristili. Radikalci pravijo, da so Unionisti t. j. za unijo, ali njih djanje kaže, da so Disunionisti, t. j. zoper unijo in svoboda bi bila že pokopana, ako ne bi Johnson tako dobro in terdno za krmilo držal. Zato ga pa tudi njegovi nasprotniki obrekujejo, da je joj in groza! Vse željno pričakuje, kdo da bo zmagal.

Puritani, kateri bi vsem radi svoj puritanizem vrinili, so jih tudi že precej pod svojo oblast spravili. Povsod začenjajo vpeljevati in vsilovati svojo nedeljno postavo (Sonn-tagsgesetz), po kateri morajo vse krčme ob nedeljah zaperte biti. Pošiljajo na vse kraje svoje Témperenc — pridigarje zmernosti, sami pa na skrivnem pijejo, kar in kolikor le morejo.

Fenijanci so si med seboj že v laséh, in bodo kmalo vsi zginiti, ker bilo je vse le amerikansk humbug (sleparija). Tatvine in poboji so na dnevnem redu. — O Meksiki časniki naši zdaj molčijo; le pred malo tedni se je nekaj govorilo, da so republikanci nekaj zmagali. Govorijo pa v Vašingtonu, da ostanejo zedinjene države le tako dolgo neutralne, dokler Maks iz Evrope nove pomoči ne dobi in žugajo, da kakor hitro prva barka avstrijske prostovoljce tjekaj pripelje, bodo se druge

Kašpar Rojko,

Slovenec.

Na čelu Slovenskih gor, v najlepšem kraju dežele štajerske, stoji imenitna fara šent-Peterska blizu Maribora. Bela farna cerkev stoji tik Drave na malem hribcu, in nad farno cerkvijo se sveti v sredi vinogradov podružna pred kratkim lepo popravljena cerkev gorske Device Marije, ki lepo prijazno dalje po deželi gleda in se svojim belim zvonikom kakor s prstom prebivavcem širocega Ptujkega polja kaže v sveta nebesa. Srce se človeku oveseli, ko zalo cerkvico na hribu ugleda, in se tudi nehoté spominja, kje je doma.

V Metavi, soseski te fare, rodil se je 1. januarja 1744. leta Kašpar Rojko (Roiko) pozneje toliko bistra glava, dohtar modroin bogoslovja, pravi svetovalec deželnega poglavarstva na Českem, infilirani prošt pri vseh Svetcih in dosluženi slavni vodja ali rektor Karl-Ferdinandovega vseučilišča v zlati Pragi, in pravi ud Anhalt-Bernburškega učenega društva. Tretji — zdaj štrti — nemški razred je dodelal v Mariboru, latinske in modroslovske šole pa v Ljubnu in Gradcu pri Jezuitih. Leta 1763 je prišel Rojko v Beč poslušat Martini-ta, ki je učil nраво, in pa Rieger-ja, ki je predaval cerkveno pravo. Vrlo izveden in z obilnimi znanostmi nadarjen vrnul se je v Gradec, da bi se pri Jezuitih, Avguštinih in Dominikanih učil bogoslovja, ker po meš-

nem stanu je hrepenelo zmiraj njegovo blago srce. Povzdignjen za dohtarja bogoslovskega je bil za mešnika posvečen meseca decembra 1766. leta in celih sedem let je potem kaplanoval v Selnici, in vse svoje moči posvečeval dušnemu pastirovanju, zraven pa se tudi posebno marljivo učil zgodovine, ktera se mu je posebno prikupila.

Ko so leta 1773 Jezuite pregnali, postavili so našega Rojko-ta v Gradec za javnega učitelja modroslovcem in potem že 15. oktobra 1774 za učitelja cerkvene dogodivščine na Graškem vseučilišču. In vlada, spoznavši njegovo marljivost v službi, imenovala ga je leta 1777 tudi vodja v semenišču. Tu mu je bilo izročeno znanstveno in moralno podučevanje več kakor 200 mladenčev, začeni od prvih latinskih šol notri do bogo — ali pravoslavja.

Ko so pa 1782 jeseni Graško vseučilišče v licej prenavarili in stolico cerkvene dogodivščine in prava enemu istemu učitelju izročili, peljala je našega Rojko-ta dvorna odločba od 7. nov. 1782 za učitelja cerkvene dogodivščine na više šole v zlato Prago. Njegovo ravno in odkrito srce mu je tu pridobivalo zmiraj več poslušalcev iz vseh stanov. Leta 1787 je učil tudi pastirno. Zavoljo njegovih velikih zaslug ga je Leopold II. 3. marca 1791 postavil pri deželnem poglavarstvu v Pragi sporočevalca v duhovskih zadevah. In v tej novi službi se je hitro od začetka tako izvrstnega pokazal, da ga je cesar Franc 1793 izvolil za pravega

svetovaleca pri deželnem poglavarstvu na Českem. Kako občno koristno je Rojko delal na tej stopnji svoje časti, pričajo nam še zdaj njegove neutrujene in nepristranske delavnosti v duhovskih upravah neštevilni spominki, s kterimi se Česka sme ponašati. Da se je sto in sto dušnim pastirjem zvišala pičla plača, gre hvala edino le Rojkotu, ki se je prizadeval na vso moč; mnogim soseskam je edino le on priskrbel lastnega dušnega pastirja.

Leta 1807 je dobil Rojko čast korarja pri vseh Svetcih v zlati Pragi in 1811 so ga postavili infiliranega prošta ravno tiste cerkve.

Spisal in izdal je več knjig, cerkveno zgodovinskega zadržaja, ki so v oni dobi silno slovele. Umerl pa je 20. aprila 1819.

Ni sicer dolgo med nami svojimi narodnjaci delal, pa mnogo je koristil našim sobratom Čehom, in gotovo si tedaj toliko zasluži, da mu vsaj ta mali spominek postavimo.

Veseli nas, da so se naši nemški deželani našega Rojko-ta spomnili in mu v „Steierm. Zeitschrift“ postavili slavni spominek. Odtod sem posnel tudi jaz, kar sem pisal v ta namen, da tudi mi Slovenci ne zabimo svojega rojaka: Živio Rojko naš!

Tako kliče sosed njegovega rojstnega kraja
Juri P—c.

strune napele. (Morali so jih že v Terstu iz ladije spraviti. Vred.)

Tudi kolera je že priromala čez široko morje in se v Novi Jorki pokazala. Na eni sami ladiji jih je okoli petdeset pomerlo, nekoliko pa v mestu; tudi v dveh drugih mestih so že bili posamezni od nje napadeni. V vseh mestih so začeli ceste in hiše snažiti, da se ta sovražnica ne vgnjezdí. — Vsak teden pride novincev na tisoče iz Evrope, da jih že mnogo let ne pomnijo toliko. Tudi naši parobrodi nam pripeljejo vsak dan lepo število ljudi v našo rodovito državo Minesoto; imamo pa še mnogo mnogo prostora za milijone prebivalcev. — O evropskih zadevah so vsi časniki polni. Precej na prvem mestu stojite Avstrija in Pruska. Kaj čudno se pretresujejo te zadeve, eden drugega poprašujejo, bo li vojska ali ne? Nemci žalujejo, ker se v veliki Nemčiji njih bratje med seboj kavsajo in iz marsikterih ust se sliši „schändlich“ — nesramno!

Tudi sem bral pred nekimi dnevi nekoliko dopisov iz Beča, v katerih nesramni dopisavci Slovane kaj gerdo obrekujejo. Slovanski rodoljubi so fantasti, ker pozabijo, da jih le nemška kultura zamore izobraziti. Na prvem mestu stoji slavni Rieger, češ, ker tako neumno blede o ravnopravnosti na praškem vseučilišču! Slovani so leni in lahko fantazirajo — in še več takih neumnosti. — Skorej bi bil od smeha počil, ko sem en dopis bral o hrvaškem zboru. Kaj čudno nek dopisun modruje; škoda le, da pozna Hrvaško tako malo, kakor Kino, saj so mu tudi Hervatje še barbari!

To leto pričakujemo v Minesoto nekoliko tisoč Poljskih begunov iz Francoskega in Švajce. G. Koronikovski, bivši general v zadnjem puntu, poslan je semkaj, da jim zemlje poišče. Pretečeni teden sem se pogovarjal z njim, ki je kaj prijazen gospod, star okoli petdeset let. (Prosimo lepo tudi kakega sporočila o tamošnjih kranjskih Slovencih, kaj in kako? Vred.)

Z bojišča.

Vojska se je tedaj vnela. Na 4 krajih so planili Prusi na Šaksonsko — k vzhodu pri Lubiju in Žitavi (Löbau Zittau), k zahodu pri Škajdici (na železnici med mestoma Halle in Lipsikom) in pri Zajcu (Zeitz bei Altenburg). Da so jih tudi iz Berolina pričakovali, kaže nam to, ker se je železnica med Rieso in Drazdani razderla. Mislijo pa, da bodo Drazdane tako dolgo braniti zamogli, dokler da jim pride avstrijska armada na pomoč, ker je železnica proti vzhodu in severju razderta. Ker se blago več ne prepeljuje, rabijo se najberže vsi vozovi za to, da služijo armadi. Najpervi telegrami naznajo to le: Liberec ali Reichenberg 15. j.: Danes opoldne je Pruska Šaksonski vojsko napovedala. Pruska vojna je že prišla v Budišin (Bautzen). — Lipsik 15. j.: Prusi so v Lubij in Žitavo prišli in jo namerjajo na Šaksonsko vdariti. Pisma in ljudje se več ne prevažajo. Vse je velik strah obvel. Od drugod se poroča, da so Šaksonci sami Lubijski kolodvor poderli, mostu pa še ne. Veliko blaga se skozi Česko na Parsko prepeljuje. Šaksonska kraljeva rodbina se je 15. j. ob 4. pop. na Dunaj podala, od koder je namenjena v Monakov.

Prusi so jo vdarili tudi v Kurhesijo. Tako se piše iz Frankobroda 16. j., da so jo ta dan ob 8. zjutraj pruski husarji in pešci čez Giessen v Kurhesijo primahali. Ravno tako so jo vdarili tudi že na Hanoveransko, kjer se tudi ni hotla vlada Pruskej vdati. Iz Podmoklov (Bodenbach) se piše, da so prišle pruske sprednje straže 16. t. m. v Gersdorf, 1 uro hodá od Rumburga na Českem. Iz Frankobroda se naznanja,

da se bode 40.000 mož od zvezine armade v ondotnej okolici vtaborilo. — Pruska armada je razdeljena v dva oddelka, eden je na reki Labi, drugi na Šleskem. Glavni poveljnik cele armade je kralj sam. K njegovemu štabu spadajo: Moltke, Treskow, Hindersin in Wassersleben. Poveljnik prvega oddelka je princ Frick Korl, drugemu pa kraljevič. — Pruska vojska za to leto šteje 202.725 mož, založna armada (rezerva) 110.250 m., deželna brambala verste 233.313 m., druge pa 148.738 m., tedaj skupaj 685.025 m. brez oficirjev. Kralj se poda 18. t. m. k armadi, kakor naznanja nek berlinski list, in sicer začasno v Sagan na Šlesko, kar je lahko mogoče, ker odtod ni deleč v Zgorelec (Görlitz), kjer stoji levo krilo zahodnje pruske armade, in tudi v Löwenburg, kjer je glavni stan poveljnika desnega krila šleske vojske.

Iz južnega bojišča se še nič ne sliši, ali so Lahji že čez mejo vdarili; vendar pa se mora kmalo kaj zvedeti, ker sta se neki oba sovražnika zavezala, da bota eden za drugim vdarila. Bojni manifest se je menda že oklical. Laška armada je razdeljena v 4 oddelke. Najviši poveljnik je kralj sam. Pri njem so generali: Lamarmora, Petiti, Bariola, Valfre di Bonzo, Quaglia, Menabrea. Prvem oddelku zapoveduje general Durando, drugemu gen. Cucchiari, tretjemu gen. Della Rocca, in četrtemu gen. Cialdini. Govori se pa, da se mislijo Lahji na 3 krajih lotiti: dva oddelka, vsak z 80.000 m., gresta čez reko Minčijo pri Peschieri in Mantovi, glavni del te armade 120.000 m., pa proti trdnjavi Legnago in Benetkam, da se polasti mesta Padove. Pri Benetkah pomaga pomorska vojna, v Tirolih pa prostovoljci. Reserva od 100.000 m. se postavi med Bolonjo, Modeno in Parmo. Druga polovica prostovoljcev pa jo namerja najberže vdariti v Dalmacijo ali kam bliže Reke.

Iz Ruskega se piše, da je ruski general Romanovski buharskega emirja, ki je imel 40.000 m. in 21 topov, pri Idšaru 20. maja popolnoma premagal. Sovražnik je pustil 1000 mrtvih in 2 bogato preskerbljena tabra in veliko blaga, kar je Rusom v roke prišlo. Rusi se res kaj srečno tam v srednji Aziji vojskujejo!

Razne novice.

* Glasoviti tolovaj Udmanič je, tako piše nek dopisnik hervaškemu „Pozoru“, postal zdaj — Bog plati nekim ljudem za to! — gotovo najznamenitjša oseba na Hervaskem. Kamor koli greš, čuješ govoriti o njem, vidiš priprave njemu na čast učinjene. Po vseh krajih ga vidijo ljudje, eni v Moslavini, drugi pri sv. Ivanu, zopet drugi v gori Paki, v Sisku, Pakracu itd. Vredništvo še tudi pristavlja, da ga je celo v Zagrebu one dni policija iskala. Zavolj njega stražijo po noči straže po vaséh, zavolj njega spremljajo oboroženi vojaki pošto itd. Ljudje se pogovarjajo o tem človeku mnogo, tudi zabavljice se ne manjka. Tako se govori: Ako plačujemo tako silno velike davke, imamo vendar tudi pravico zahtevati varnost življenja in premoženja; ako plačujemo tako silne davke, imamo tudi pravico zahtevati, da ostane od njih vendar še toliko v deželi, da se more ohraniti dovoljni broj sodnikov, vojakov, policajev itd., ne pa da bi se naši novci trošili po atlantičnem in kineškem morju, v Šlesvik-Holštanju ali kje drugod; zdaj se nam jih pušča le toliko, da si županija more deržati le 5—6 slabo plačanih žandarjev ali bričev. — Drugo sporočilo o ravno tem tolovaju pravi, da ga je nekdaj več vojakov prijelo, da je nastal hud boj, v katerem sta dva mrtva obležala, Udmanič pa da je pete odnesel.

* Zagrebško mestno svetovalstvo je sklenilo napraviti 200 postelj za ranjene vojake, — celovško pa 40—50 v ravno ta namen, samo da preskerbi in pripravi tudi še potrebne sobe. Dr. Hussa je naznanil, da bode brez plače tje zdraviti hodil.

* Tudi v nesrečni Bosni, kjer se menda edina ta svoboda čisla, da more lahko vsak poturčiti se, — vse drugo je laž in kinča k večjemu še poterpežljivi papir! — tudi ondi je mrz 22. in 23. maja pokončal vse sadje, turšico in sočivje. Škoda se eni na 600.000 cekinov. Vse gleda s strahom in trepetom v prihodnost. Vlada nič ne kaže, da bi hotla kako pomagati. — Ubo-ga bosanska raja, kdaj ti bo prisvetil dan rešitve iz krutega turškega jarma!

* Tudi naši bratje Hervatje nabirajo pridno in vse hvale vredno za Slomšekov spominek. Imajo že skupaj 1800 gld. Ker bodo tudi oni letos slavili tristoletnico v spomin slavnemu hervaškemu junaku Nikolu Zrinjskemu, stopimo tudi mi Slovenci v njih kolo z dobrovoljnimi done-ski ter jim vernimo tako „ljubav z ljubavjo“; kajti narod, ki časti in slavi svoje žive in mrtve veljake, časti in slavi se sam najbolj, a spoštujejo ga tudi drugi!

* Iz Ljubljane: Tudi Kranjska deželna vlada je kupila 440 iztisov „malega sad-jerejca“, da ga razdeli po deželi. Rav-nokar je prišel na svitlo drugi prenarejeni in s 6 podobnicami pomnoženi natis te po-dučne knjižice, ki obsega na 16 straneh glavne stvari o sadjereji. — Dobiva se pri tiskarju in založniku Rud. Milic-u po 5 nkr.

* Kakor je znano, namenjeno je bilo, da se zapre letošnja spomlad Ljubljana in da se bode očistila in znižala njena struka. Ob enem bi se bili tudi odpravili jarki ali kanali, ki se stekajo iz celega mesta v njo. Ker se imamo pa nadjati to leto mnogo vojaških bolnikov, odložila se je iz zdrav-niških ozirov ta reč in ostane jez, ki je že skorej gotov bil, kterege je pa predrla ve-lika voda, v tem stanu kakor je zdaj.

* Nabiranje za prostovoljne „planinske strelce“ se začne te dni in sicer na narod-nem trgu. Privatni darovi za to kardelo še vedno le redko tekó in se bo po tej poti, ako se ne obrne na boljše, težko nabralo 5000 gld., katerih je še treba.

* (Hervaška kraljevska deputacija) se je vernila 18. t. m. iz Pešte domú. O točki 42. se zdaj še niso mogli porazumeti.

* Odbor „Južnega Sokola“ je sklenil, da se napravi v poletnem času na letnem sokolišču vsak mesec „prosto telovanje“; to so namreč vaje, pri katerih vsak telovadec dela vaje, ktere sam hoče in tako skazuje svojo izurjenost. Prvo prosto telovanje bilo je v nedeljo 17. t. m. Tudi se vadijo udje še v posebno odločenih urah prav pridno v borjenju s sabljami in z rapirji.

* Prevzvišeni škof Strossmayer je zo-pet svojemu nevenljivemu lovorvencu zlat list vverstil. Daroval je namreč vso svojo dnino (na dan 10 gld.), ki jo dobiva kot ud kraljevske deputacije v Pešti, zagrebški prekrasno se razvijajoči „Učiteljski zadrugi“, ter že izročil v ta namen 300 gld. z oblju-bo, da bo vse, kar še dobi, že o svojem času omenjenemu učiteljskemu društvu iz-ročil. — Slava velikodušnemu mecenu! za njegovo vroče rodoljubje in neizčerpljivo darežljivost!

Dunajska borska 18. junija 1866.

5% metalike	57.50
5% nacional	61.15
1860 derž. posoj	72.90
Bankine akcije	669.—
Kreditne	126.90
London	138.—
Novi zlati	6.62
Srebro	138.—